

Notat

Vedrørende: Vejledning for brug af billeder
Sagsnavn: Procedure for Randers Kommunes brug af billeder
Sagsnummer: 85.10.30-A26-2-19
Skrevet af: Camilla Juul Nielsen
E-mail: Camilla.Juul.Nielsen@randers.dk
Forvaltning: Byrådssekretariatet og kommunikation
Dato: 20-01-2021

Datatilsynet har tidligere sondret mellem situations- og portrætbilleder. Offentliggørelse af situationsbilleder har normalt kunnet foregå uden samtykke, mens offentliggørelse af portrætbilleder har krævet samtykke.

Datatilsynet har, på baggrund af uklarheder med hensyn til ovenstående sondring, ændret sin praksis, så der ikke længere skal sondres mellem situationsbilleder og portrætbilleder.

Datatilsynets nye praksis om brug af billeder

Fremadrettet vil spørgsmålet, om der kan offentliggøres billeder uden samtykke, bero på en *helhedsvurdering af billedet og formålet med offentliggørelsen*.

Det er kommunen, der skal vurdere på hvilket behandlingsgrundlag et billede af en (identificerbar) person kan offentliggøres.

Offentliggørelse af billeder på internettet af identificerbare personer betragtes som behandling af personoplysninger. De databeskyttelsesretlige regler skal derfor overholdes, når der offentliggøres billeder af identificerbare personer.

Kommunen skal have et behandlingsgrundlag (hjemmel) til at kunne behandle personoplysningen

Kommunen kan offentliggøre et billede, hvis:

- 1) Det er nødvendigt af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse,
 - Der skal være tale om en opgave af almen interesse – f.eks. information om noget generelt samfundsrelevant
- 2) hvis det henhører under offentlig myndighedsudøvelse, eller
- 3) hvis personen har givet samtykke.

Oftest vil kommunens behandlingshjemmel være "offentlig myndighedsudøvelse", da både forvaltningsakter og faktisk forvaltningsvirksomhed¹ falder under dette begreb. Kommunen kan behandle billeder og film med identificerbare personer, hvis det sker som led i myndighedens udførelse af sine opgaver, og som udgangspunkt er det f.eks. omfattet at reklamere for arrangementer på kommunens institutioner.

Vurderingen af, om et billede må offentliggøres, afhænger af billedet og formålet med offentliggørelsen. Det hører også med til overvejelserne, om de personer, der optræder i materialet med rimelighed kan føle sig krænket, udnyttet eller udstillet.

Se nederst for flere eksempler fra KL og Datatilsynet.

Hvornår kræves der samtykke?

Følsomme oplysninger og strafbare forhold

Offentliggørelse af billeder, der indeholder følsomme oplysninger eller oplysninger om strafbare forhold, kan ikke offentliggøres uden samtykke fra den pågældende person.

Følsomme oplysninger omfatter oplysninger om race eller etnisk oprindelse, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssigt tilhørsforhold, helbredsoplysninger og oplysninger om en persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering.

Andre situationer, der kræver samtykke

Hvis det ikke hører under de opgaver, som kommunen i almindelighed varetager (myndighedsudøvelse) eller ikke sker i samfundets interesse, vil det kræve samtykke.

Opmærksomhedspunkter ved særlige grupper af borgere

Særlige grupper af borgere kan være børn, ældre, m.v.

Ovenstående grupper nyder en særlig beskyttelse, da de oftest ikke er helt så bevidste omkring de konsekvenser og risici, der kan være forbundet med offentliggørelse af billeder.

Dette betyder ikke nødvendigvis, at man ikke kan offentliggøre billeder af ovennævnte grupper uden samtykke, men det betyder, at man skal være ekstra opmærksom på, at personerne ikke føler sig udstillet, krænket eller udnyttet. Det skal altid overvejes, hvilke eventuelle konsekvenser en offentliggørelse kan have for de personer, der er på billedet. Derudover skal man være opmærksom på ovenstående begrænsning i forhold til følsomme oplysninger, herunder helbredsforhold, som ikke kan offentliggøres uden samtykke.

¹ Faktisk forvaltningsvirksomhed er alle de opgaver kommunen har, hvor der ikke træffes en egentlig afgørelse, f.eks. at drive børnehaver, skoler m.v., orientering til borgere om kommunen på hjemmesiden m.v.

Oplysningspligt

Oplysningspligten skal opfyldes, når kommunen vil offentliggøre et billede. Den eller de personer, der er på billedet skal være vidende om, at kommunen vil offentliggøre billedet, så de har mulighed for at reagere – f.eks. ved at gøre indsigelse imod offentliggørelsen.

Almindeligvis opfyldes oplysningspligten i kommunen ved at borgeren modtager et dokument med alle de oplysninger, som skal gives til borgeren. Ved større arrangementer kan det dog være besværligt at give et fysisk dokument til hver enkelt deltager, hvorfor oplysningspligten må opfyldes på anden vis. Det skal blot sikres, at borgerne får den fornødne information, således at de reelt har en mulighed for at kunne gøre indsigelse imod offentliggørelsen af billedet.

Brug af billeder på de sociale medier

Kommunen er dataansvarlig for den behandling af personoplysninger, der sker på sider, der oprettes på de sociale medier (Facebook, Instagram og LinkedIn). Facebook, Instagram, LinkedIn, m.v. er leverandør af den platform, hvor der behandles personoplysninger og er derfor som udgangspunkt databehandler for kommunen. Dette betyder, at kommunen skal indgå databehandleraftaler med Facebook, Instagram, LinkedIn, m.v., hvis der skal behandles personoplysninger, herunder billeder af genkendelige personer, på disse platforme.

Der foreligger pt. ingen databehandleraftaler mellem kommunen og de sociale medier, hvorfor der ikke kan behandles personoplysninger, herunder billeder og video af genkendelige personer, på disse platforme.

Der opfordres i stedet til at der findes alternative måder at bruge billeder/video på. For eksempel kan et billede af små hænder, der laver modellervoksfigurer, snebolde, m.v. give et fint indblik i børnenes hverdag i en institution uden at der behandles billeder af genkendelige personer. Ligesom man kan tage billeder oppefra af en gruppe børn, sådan at ingen kan genkendes, men man ser mennesker på billederne foretage sig noget sammen. Det handler altså dermed om at sikre en beskæring af fotos, som sikrer, at ingen ansigter fremgår.

Sletning efter anmodning fra borgeren

Den, hvis personoplysninger behandles har under visse omstændigheder ret til at få personoplysninger om sig selv slettet, jf. databeskyttelsesforordningens art. 17, stk. 1, litra a-f.

Hvis offentliggørelsen af billedet beror på samtykke fra borgeren, har kommunen pligt til at slette billedet, hvis borgeren trækker sit samtykke tilbage, jf. databeskyttelsesforordningens art. 17, stk. 1, litra b. Derudover skal billedet slettes, hvis borgeren anmoder herom og billedet ikke længere er nødvendigt til at opfylde det formål, hvortil det blev offentliggjort, jf. databeskyttelsesforordningens art. 17, stk. 1, litra a.

Udover ovenstående tilfælde vil kommunen i almindelighed ikke være retligt forpligtet til at slette billeder, der er offentliggjort med hjemmel i enten samfundets interesse eller myndighedsudøvelse, uanset om borgeren anmoder herom. Det antages dog, at det må følge af god forvaltningsskik, at

kommunen sletter et offentliggjort billede, hvis borgeren ønsker det og der ikke er tungtvejende grunde, der taler imod sletningen.

Eksempler fra Datatilsynets katalog over GDPR-”benspænd”

Tvivl om kravene til brug af billeder

"Medarbejderne i børnehaver, vuggestuer og SFO'er er i tvivl om, hvorvidt det er i strid med GDPR, at de tager billeder af børnene. De er også i tvivl om, hvornår de skal indhente samtykke fra forældrene til at tage billeder. Og medarbejdere er i tvivl om, hvordan de håndterer, at billederne evt. viser handicap eller religiøse beklædningsgenstande."

Svar

Offentlige myndigheder må gerne behandle billeder og film med personer, hvis det sker som led i myndighedens udførelse af sine opgaver. Det kommer derfor an på, hvad formålet er med billederne. Hvis formålet er at offentliggøre disse og vise, hvilke aktiviteter børnene er en del af, og dermed informere kommunens borgere (herunder forældrene) om, hvad myndigheden varetager af opgaver, vil der normalt ikke være nogen problemer.

Samtykke kan dog være nødvendigt, hvis man ønsker at offentliggøre oplysninger om f.eks. helbred eller religion. Hvis det er tilfældet, vil det være hensigtsmæssigt, at kommunen udfærdiger en samtykketekst, som forældrene kan læse og underskrive, når barnet indskrives i institutionen.

Tvivl om, hvorvidt botilbud må bruge lukkede Facebook-grupper

"Medarbejderne på botilbud er i tvivl om, hvorvidt det er i strid med GDPR, at de opretter en lukket Facebook-gruppe, hvor de informerer de pårørende om, hvad beboerne laver. Evt. ved at lægge billeder op."

Svar

Offentlige myndigheder må gerne behandle oplysninger, herunder billeder og film med personer, hvis det sker som led i myndighedens udførelse af sine opgaver. Efter Datatilsynets opfattelse må det anses for sagligt og fornuftigt, at botilbud informerer pårørende om, hvad beboerne laver, og databeskyttelsesreglerne vil som udgangspunkt ikke stille sig ikke i vejen for det. Der skal dog foreligge en aftale med Facebook om dataansvar, se mere herom nedenfor.

Tvivl om, hvorvidt der må være billeder af børnene på garderobekasserne

"Pædagogerne i børnehaver er i tvivl om, hvorvidt det er ulovligt efter GDPR at sætte billeder af børnehavebørnene på deres garderobekasser - og om de eventuelt skal bruge ekstra tid på at indhente samtykke til dette fra børnenes forældre."

Svar

Som nævnt ovenfor må offentlige myndigheder behandle billeder, hvis det sker som led i myndighedens udførelse af sine opgaver, og det er der tale om her. Hvis nogen forældre skulle have indvendinger mod det, kan man i dette tilfælde lade være med at sætte et billede på kassen.

Tvivel om, hvorvidt taxachaufføren må få udleveret billeder af de børn, han skal hente

"Skolelærere er i tvivl om, hvorvidt det er ulovligt efter GDPR, at taxachauffører, som kører med elever fra specialklasserne, får udleveret et billede af de enkelte elever sammen med deres navn, sådan at chaufførerne ved, hvem de skal have med. Eleverne har ikke altid sprog. En skole er stoppet med at udlevere billederne pga. GDPR."

Svar

Når det sker som led i myndighedens udførelse af sine opgaver, må myndigheden gerne videregive et billede. I det nævnte tilfælde giver det god mening at videregive billedet, så chaufføren ved, hvilket barn der skal hentes.

Tvivel om, hvorvidt elever skal klippes ud af klassebilleder, når de ikke længere går på skolen

"Skolerne er i tvivl om, hvorvidt GDPR-reglerne betyder, at de ikke må gemme billeder af eleverne, når eleverne er gået ud af skolen. Skolerne er derfor i tvivl om, om de skal klippe en elev ud af gruppe- og klassebillederne, hvis eleven skifter skole."

Svar

Man behøver ikke klippe børn ud af billederne, bare fordi de skifter skole. Som tidligere nævnt må myndigheder gerne behandle billeder, når det er nødvendigt for udførelsen af deres opgaver, og brug af gruppe- og klassebilleder har altid haft en grundlæggende betydning for skoler.

Tvivel om hvad man skal gøre, hvis forældrene trækker samtykke til billeder tilbage

"Pædagogerne i børnehaver er i tvivl om, hvilke krav GDPR stiller, hvis forældresamtykke til brug af billeder på et tidspunkt trækkes tilbage. Pædagogerne er i tvivl om, om de skal lede alle institutionens billeder igennem og klippe de pågældende børn ud af billederne."

Svar

Det er altid hensigtsmæssigt at overveje et andet behandlingsgrundlag end samtykke, eksempelvis om ikke behandlingen af billederne ligger inden for kommunens myndighedsudøvelse. Hvis man baserer sin behandling af oplysninger på baggrund af samtykke, så er der nemlig en risiko for, at den registrerede benytter sin ret til at trække dette samtykke tilbage. Det har dog ingen betydning for lovligheden af den behandling, der var baseret på samtykket inden tilbagekaldelsen. Tilbagekaldelse af samtykke vedrører kun den fremtidige behandling af den registreredes oplysninger.

Det er under alle omstændigheder ikke nødvendigt at klippe i gamle billeder.

Det er i øvrigt altid en god ide at begrænse brugen af billeder til det nødvendige, således at man f. eks ikke gennem flere år ophober store mængder af billeder.